

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุ
ผู้วิจัย	: นางสาวจารุวรรณ ภักดีดำรงฤทธิ์
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	
	: พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริญาโณ), ผศ.ดร., ป.ธ. ๙, M.A. (Pali&Sanskrit), Ph.D. (Pali)
	: ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, ป.อบ. (อภิธรรมบัณฑิต), บศ. ๙ (บาลีศึกษา ๙ ประโยค), ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.บ. (ภาษาไทย), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) ศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์พระธาตุตามตำนานอุรังคธาตุ เฉพาะ ๓ พระธาตุ ได้แก่ พระธาตุพนม พระธาตุเชิงชุม และพระธาตุอิงฮัง (๒) เพื่อศึกษากระบวนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุของวัดที่ตั้งพระธาตุทั้ง ๓ วัด (๓) เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุ ดำเนินการวิจัยจากเอกสารโดยการรวบรวมแนวคิดจากพระไตรปิฎก ตำนานอุรังคธาตุ อรรถกถา หนังสือประวัติวัดพระธาตุพนม ประวัติ พระธาตุเชิงชุม ประวัติวัดพระธาตุอิงฮัง เอกสารทางวิชาการต่างๆ และจากการสำรวจพื้นที่วิจัย การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า ตำนานอุรังคธาตุ เป็นตำนานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาและความสัมพันธ์ของรัฐโบราณในอาณาบริเวณลุ่มน้ำโขง โดยมีศูนย์กลางคือพระธาตุพนมซึ่งเป็นศูนย์รวมศรัทธาความเชื่อที่เนื่องมาจากพระพุทธศาสนาของกลุ่มชนต่างๆ กล่าวถึงเส้นทางการเสด็จของพระพุทธเจ้าที่อาณาจักรศรีโคตรบูร ร่องรอยของศาสนสถานต่างๆ และการสร้างพระธาตุเจดีย์แถบลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งรวมถึงพระธาตุพนม พระธาตุเชิงชุม และพระธาตุอิงฮังที่มีต้นกำเนิดและพัฒนาการที่เชื่อมโยงกัน อัตลักษณ์ของพระธาตุทั้งสามที่เด่นชัดคือ พระธาตุพนมเป็นที่ประดิษฐานของพระอุรังคธาตุคือพระธาตุส่วนหน้าอกของพระพุทธเจ้า พระธาตุเชิงชุมเป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้า ๔ พระองค์คือพระกกุสันธะ พระโคนาคนะ พระกัสสปะและพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันได้ประทับรอยพระบาทไว้และอนาคตพระพุทธเจ้าคือพระศรีอาริย์เมตไตรยก็จะได้ประทับรอยพระบาทไว้ในที่เดียวกันส่วนพระธาตุอิงฮังเป็นพุทธสถานที่พระพุทธเจ้าได้ทรงเอนพิงต้นรัง

ในด้านกระบวนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุ พบว่าสภาพพื้นที่ของวัดที่ตั้งพระธาตุ พุทธศิลป์และพุทธสถานต่างๆ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อ

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุ ทั้งนี้ จากการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างวัดพระธาตุทั้ง ๓ วัด เริ่มจากจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร และแขวงสะหวันนะเขตในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตามลำดับ การประเมินการจัดการด้านพุทธศิลป์ การรองรับด้านสังคมและวัฒนธรรม ความพร้อมด้านการให้คุณค่าและกระบวนการพัฒนาทางจิตใจและปัญญาการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและสังคม ความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ลักษณะของการท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานองค์ความรู้เชิงวรรณคดี คติชนวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ พระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนในดินแดนสองฝั่งแม่น้ำโขงที่สืบเนื่องจากศรัทธาที่มีต่อพระธาตุ

การท่องเที่ยวที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา สามารถจำแนกเป็นสองแนวทางคือการท่องเที่ยวแบบไม่รู้แจ้งแทงตลอดคือการท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏไม่มีที่สิ้นสุด และการท่องเที่ยวแบบรู้รู้เฝ้าศึกษา ในงานวิจัยนี้ได้จัดรูปแบบของการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุเป็น ๕ รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์พุทธศิลป์, การท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างศรัทธาปัญญา บำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ,การท่องเที่ยวเชิงวิชาการเพื่อการวิจัยศึกษาพุทธประวัติ ตำนาน, การท่องเที่ยวเพื่อสักการะพระธาตุตามประเพณี, และการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพทางครอบครัว

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาตามตำนานอุรังคธาตุเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ได้เข้าใจ เข้าถึง มีศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา สืบสานและสร้างเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง โดยสัมผัสจากสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติ และวิถีแห่งวัฒนธรรมซึ่งมีสื่อสัญลักษณ์ที่สำคัญคือพระธาตุพนม พระธาตุเชิงชุมและพระธาตุอิงฮัง รวมถึงพุทธศิลป์ พุทธสถาน โบราณสถาน วัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชากรในดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงที่สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

Dissertation Title : The Models of Buddhist – Based Tourism, the Buddha’s Relics in Urangadhatu Legend

Researcher : Ms. Jaruwan Pakdeedumrongrit

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Phra Suthithammanuwat (Thiab Siriñāno), Pali IX, M.A. (Pali&Sanskrit), Ph.D. (Pali)

: Asst. Prof. Dr. Kritsana Raksachom, Abhidhamma Study, Pali IX, B.A. (English), B.A. (Thai Language), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 12 March 2016

Abstract

This research has 3 objectives, as follows: (1) to study the history and the identity of Phra That based on Urangadhatu Legend: Phra That Pranom, Phra That Choeng Chum, Phra That Ing Hang, (2) to find out the Buddhist – Based tourism process, the Buddha’s Relics in Urangadhatu Legend, and (3) to offer the Models of Buddhist – Based Tourism, following, the Buddha’s Relics in Urangadhatu Legend. The process of the document research was conducted by collecting the view prints from the Tipitaka in Thai version, Urangadhatu Legend, books related to the history of Phra That Pranom, Phra That Choeng Chum, Phra That Ing Hang as well as the other related research works and documentaries, the field research also carried out by interviews with people concerned.

The results of the study indicated that Urangadhatu Legend referred to the history and the relation of ancient states along Mekong river. Phra That Pranom is the center of Buddhist doctrine and faith, since Buddhist in local communities mentioned that the Buddha visited Srikotaboon empire, traces of religious places and Phra That pagoda building along Mekong river including Phra That Pranom, Phra That Choeng Chum, Phra That Ing Hang, which linked in term of history and development. The outstanding identity of these three pagodas were that Phra That Pranom contains the Buddha's breast bone. Phra That Choeng chum was built to cover

footprints of four Buddhas, namely Phra Kakusantha, Phra Konakom, Phra Kassapa, and the present Buddha, and the future Buddha will come to this place and put his footprint also. Phra That Ing Hang was the place where Buddha used to lean under Burmese sal tree.

The Buddhist – Based tourism process, the Buddha’s Relics in Urangadhatu Legend showed that the temples, Buddhist arts, Buddhist places, culture and customs are the factors contributing to Buddhist – Based Tourism, the Buddha’s Relics in Urangadhatu Legend. The network of tourism route, should start from Sakon Nakorn province, Nakorn Phranom, Mukdahan province, and Savannakhét Province districts in Lao people's Democratic Republic respectively. The results of Buddhist arts, Society and custom supports, soul development, local economy, opinions of tourists, the tourism combined among literature, folklore, geography, history, social science, Buddhism, culture, tradition, folkways on both sides of the Mekong river that have highly trust in Phra That.

According to the Buddhist Scriptures, tourism can be categorized into two types i.e., tourism for unenlightened that leads to the everlasting vagabondage in transmigration and tourism for seeking knowledge and practicing for trust, religious percepts, meditation and wisdom. The tourism in this research could be divided into 5 models : tourism for preserving Buddhist arts, tourism for wisdom bases on 10 meritorious action, tourism for academic research in order to study the Buddhist history and legend, tourism for cultural worship, and tourism for family relationship.

The Buddha’s Relics in Urangadhatu Legend tourism is a way of learning Buddhist’s Dhamma and aims to promote travelers and interested people to comprehend, Intellectual Development in Buddhism, inherit and promote precise Buddhist Dhamma through surroundings, natural ways and cultural ways. Phra That Pranom, Phra That Choeng Chum, Phra That Ing Hang act as the symbols, including Buddhism artistic works, Buddhist places, ancient remains cultures, and the ways of life of the population in the greater Mekong region.